

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
KSIĄŻNICA KOPERNIKAŃSKA
W TORUNIU

87-100 TORUŃ
ul. SŁOWACKIEGO 8
www.ksiaznica.torun.pl

Telefony: centrala (056) 622-66-42
dyrektor (056) 622-57-01
tel./fax 622-57-13

**Sprawozdanie z działalności sieci bibliotek publicznych
podregionu toruńsko-włocławskiego
województwa kujawsko-pomorskiego
rok 2014**

1. Stan i struktura bibliotek publicznych.

Podregion toruńsko-włocławski województwa kujawsko-pomorskiego swoim zasięgiem obejmuje 11 powiatów i 90 gmin (15 gmin miejskich, 13 gmin miejsko-wiejskich oraz 62 gminy wiejskie). Na tym terenie funkcjonuje 90 bibliotek, a w ich strukturze:

- 144 filie biblioteczne, w tym: 133 ogólne, 4 filie biblioteczne dla dzieci, 6 filii zlokalizowanych na terenie szpitala, 1 filia książki mówionej
- 44 oddziały dla dzieci,
- 82 punkty biblioteczne.

Wszystkie gminy realizują ustawowy obowiązek utrzymywania co najmniej jednej biblioteki publicznej, za wyjątkiem gminy Toruń, która na mocy porozumienia zawartego z Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzenie biblioteki publicznej powierzyła Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (subwencja przekazywana przez samorząd gminy Toruń na ten cel wyniosła 39,62% kosztów związanych z realizacją usługi na rzecz gminy Toruń).

Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (WBK-KK) podlegają merytorycznie samorządowe biblioteki publiczne zlokalizowane na terenie 89 gmin podregionu toruńsko-włocławskiego – łącznie 219 placówek:

- 89 bibliotek głównych,
- 130 filii bibliotecznych (jedna więcej niż w roku 2013).

W 2014 roku nie zlikwidowano żadnej filii bibliotecznej, natomiast 1 filię dla dzieci przekształcono w oddział dziecięcy Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Golubiu-Dobrzyniu. W podregionie powstały dwie nowe filie biblioteczne: Filia w Dulsku Gminnej Biblioteki Publicznej w Radominie oraz Filia nr 11 Miejskiej Biblioteki Publicznej we Włocławku z siedzibą w gmachu budynku CK Browar B.

W roku 2014 rozpoczęła działalność połączona instytucja kultury pod nazwą Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie. W sumie w podregionie toruńsko-włocławskim działają 4 biblioteki połączone z ośrodkami kultury pod nazwą:

- Choceńskie Centrum Kultury – Biblioteka,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – Biblioteka w Kowalewie Pomorskim,
- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Zbicznie,
- Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie.

Spośród 234 placówek w podregionie (bibliotek i filii bibliotecznych):

- 58 placówek zlokalizowanych jest w budynku szkoły, 24 dzielą pomieszczenie z biblioteką szkolną, z czego 1 jest formalnie połączona,
- 1 placówka (Filia w Trąbinie Gminnej Biblioteki Publicznej w Brzuzem z s. w Ostrowitem) jest biblioteką publiczno-szkolną (formalnie połączoną),
- przy 4 placówkach działają Centra Komunikacji Społecznej (Filia w Zgłowiączce Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubrańcu oraz Filie w Ugoszczu, Trąbinie i Żałem Gminnej Biblioteki Publicznej w Brzuzem).

2. Stan organizacyjny i działalność bibliotek powiatowych.

Stan organizacyjny bibliotek powiatowych przedstawia się podobnie jak w roku 2013. Dziewięć starostw powiatowych (Brodnica, Chełmno, Golub-Dobrzyń, Lipno, Radziejów, Rypin, Toruń – powiat ziemski, Wąbrzeźno, Włocławek) na mocy porozumień zawartych z organizatorami bibliotek gminnych powierzyło placówkom gminnym z wyżej wymienionych miejscowości zadania ponadlokalne na rzecz powiatu. Nie zostały powołane biblioteki powiatowe w 2 powiatach: aleksandrowskim i grudziądzkim.

Lp.	Powiat	Biblioteka	Liczba gmin
1.	brodnicki	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy	10
2.	chełmiński	Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmnie	7
3.	golubsko-dobrzyński	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Golubiu-Dobrzyniu	6
4.	lipnowski	Miejska Biblioteka Publiczna w Lipnie	9
5.	radziejowski	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie	7
6.	rypiński	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie	6
7.	toruński	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży	9
8.	wąbrzeski	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie	5
9.	włocławski	Gminno-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Izbicy Kujawskiej	14

3. Działania instrukcyjno-metodyczne – poziom wojewódzki i powiatowy.

Działalność biblioteki wojewódzkiej

Działalność instrukcyjno-metodyczna WBP-KK w analizowanym roku podobnie jak w roku 2013 była prowadzona w następujących formach:

- 1) pomoc metodyczna w formie konsultacji (zdalnie, na miejscu oraz w terenie),
- 2) opracowywanie pomocy metodycznych (np. instrukcji, wzorów dokumentów),
- 3) szkolenia,
- 4) współpraca z bibliotekami powiatowymi w zakresie realizacji ich zadań powiatowych,
- 5) koordynacja projektów skierowanych do bibliotek publicznych, jak np. Dyskusyjne Kluby Książki, Program „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” 2014, Szkolenia dla bibliotekarzy 2014.

Wiedzę na temat stanu i potrzeb bibliotek podregionu toruńsko-włocławskiego czerpano z corocznie przeprowadzanych badań ankietowych, danych ze sprawozdań bibliotek publicznych opracowywanych dla GUS-u, spotkań z instruktorami powiatowymi oraz systematycznych wizyt pracowników WBP-KK w bibliotekach podregionu toruńsko-włocławskiego.

W roku 2014 pracownicy Działu Współpracy i Promocji odwiedzili 16 bibliotek: 12 gminnych, 1 miejsko-gminną, 1 miejską i 2 powiatowe. W odwiedzonych placówkach sprawdzono m.in. poprawność dokumentacji (statut, regulaminy organizacyjne, polityki bezpieczeństwa), stan wdrożenia kontroli zarządczej, instrukcji kancelaryjnej, zgłoszenie zbiorów danych osobowych do GIODO oraz zdiagnozowano podstawowe problemy związane z działalnością biblioteczną – w miarę potrzeb udzielono pomocy instrukcyjno-metodycznej.

Pracownicy Działu udzielali także konsultacji na miejscu dotyczących bieżącej działalności statutowej bibliotek samorządowych. Informacje dla bibliotek samorządowych, dotyczące m.in. projektów bibliotecznych, dotacji na zakup nowości wydawniczych, sprawozdawczości, były na bieżąco publikowane w serwisie informacyjnym WWW „Dla bibliotek”.

W zakresie prawa bibliotecznego i prawa pracy, ochrony danych osobowych, kontroli zarządczej i instrukcji kancelaryjnej, automatyzacji procesów bibliotecznych pracownikom podregionu pomocą służyli zatrudnieni w WBP-KK specjaliści. We współpracy z nimi opracowano 6 wzorów dokumentów: regulamin organizacyjny, polityka bezpieczeństwa, instrukcja zarządzania systemem bibliotecznym, instrukcja kancelaryjna i archiwalna, regulamin wynagradzania.

W kwietniu 2014 r. przeprowadzono kompleksowe badanie potrzeb szkoleniowych bibliotekarzy podregionu, które objęło 117 osób. Na jego podstawie powstał plan szkoleń. Z własnych funduszy dla bibliotekarzy podregionu zorganizowano 3 szkolenia: „Język haseł przedmiotowych”, „Tworzenie rekordów wzorcowych haseł przedmiotowych: osobowych, geograficznych i korporacyjnych”, „Podstawy obsługi systemu MAK+” – przeprowadzili je pracownicy WBP-KK. Ponadto we współpracy z Instytutem Książki zorganizowano szkolenie pt. „MAK+ Wypożyczalnia”. W sumie przeszkolono 79 osób. Ponadto w 2 spotkaniach bibliotek powiatu toruńskiego uczestniczyły 2 pracowniczki WBP-KK, które przeszkoliły bibliotekarzy z zakresu kontroli zarządczej i instrukcji kancelaryjnej oraz archiwalnej.

Na potrzeby bibliotekarzy gminnych funkcjonowała także platforma edukacyjna (szkolenia.ksiaznica.torun.pl), na której publikuje się informacje o szkoleniach i konferencjach dla bibliotekarzy. Na platformie szkoleniowej Moodle zamieszcza się materiały szkoleniowe, wzory dokumentów bibliotecznych, instrukcje oraz gotowe kursy e-learningowe.

W roku 2014 w ramach zadania Instytutu Książki „Szkolenia dla bibliotekarzy 2014” zrealizowano projekt pt. „Biblioteka publiczna: kultura > dialog > współpraca” – szkolenia przeznaczone dla pracowników merytorycznych bibliotek podregionu toruńsko-włocławskiego. Przeprowadzono następujące szkolenia: „Biblioteka – salon literacki”, „Formy pracy z młodzieżą”, „Usługi biblioteczne dla seniorów i osób niepełnosprawnych”, „Kształtowanie przestrzeni w bibliotece”, „Projekt od A do Z”, wyjazd studyjny do Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz do bibliotek publicznych w Żelnie, Ciechocinku, Skokach i Barcinie. Warsztaty zostały uzupełnione e-learningiem z wykorzystaniem platformy Moodle. W szkoleniu „Kształtowanie przestrzeni bibliotecznej” udział wzięli głównie instruktorzy z bibliotek powiatowych i wojewódzkiej, którzy swoją wiedzą i umiejętnościami będą mogli służyć także w bibliotekach gminnych. W szkoleniach wzięło udział ogółem 99 osób (74 z podregionu i 25 z WBP-KK).

WBP-KK wraz z 4 bibliotekami powiatowymi i 1 miejską przystąpiła do konsorcjum pod nazwą Kujawsko-Pomorski Elektroniczny Zasób Biblioteczny. Obecnie biblioteki te umożliwiają dostęp do czytelni Ibuk, która oferuje ponad tysiąc tytułów książek z różnych dziedzin nauki, w tym lektury szkolne, literaturę dla dzieci.

Pracownicy Sekcji Bibliografii Regionalnej aktywnie współpracowali z bibliotekami powiatowymi w zakresie tworzenia bibliografii regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego. Biblioteki podregionu przysyłały materiał, który po selekcji zamieszczano w systemie bibliotecznym. W roku 2014 zorganizowano spotkanie bibliografów regionalnych, na którym omówiono bieżące problemy dotyczące współpracy przy tworzeniu bibliografii regionalnej.

Dokonano także podziału środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup nowości w roku 2014 w ramach Programu Biblioteki Narodowej – „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek”. W roku 2014 pracownik WBP-KK koordynował działanie 44 Dyskusyjnych Klubów Książki na terenie podregionu, organizował szkolenia dla moderatorów DKK oraz spotkania autorskie w bibliotekach.

Działalność bibliotek powiatowych

Działalność instrukcyjno-metodyczna bibliotek powiatowych była prowadzona w następujących formach:

- pomoc metodyczna (w formie konsultacji na miejscu oraz w terenie),
- szkolenia bibliotekarzy,
- działalność promocyjna, m.in. współorganizacja konkursów powiatowych, spotkań autorskich.

Priorytetowym zadaniem realizowanym przez biblioteki powiatowe jest fachowe doradztwo z zakresu bibliotekarstwa oraz szkolenia bibliotekarzy bibliotek gminnych. Oprócz pomocy merytorycznej i instruktażowej na miejscu, konsultacji telefonicznych i e-mailowych biblioteki te organizują szkolenia, które są prowadzone przez pracowników bibliotek powiatowych lub osoby zaproszone. W roku 2014 biblioteki powiatowe zorganizowały następujące szkolenia:

- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie: „Bibliografia regionalna – sposoby opracowywania”, „Regulamin udzielania zamówień publicznych w instytucji kultury”, „Instrukcja selekcji księgozbioru oraz wewnętrzne akty prawne w bibliotece”, „Program budowania współpracy partnerskiej”, „Szkolenie na temat organizacji spotkania z podróżnikiem połączonego z pokazem nie tylko multimedialnym” (5 szkoleń),
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy: „Co nowego na rynku wydawniczym?”, „Hasła przedmiotowe w Twojej bibliotece – rodzaje, metody tworzenia haseł”, „Co nowego w bibliotekach? Relacje ze szkoleń” (3 szkolenia),
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży: „Wykorzystanie utworów z Internetu do pracy bibliotecznej”, „Inwentaryzacja sprzętu w bibliotece publicznej”, „Przepisy kancelaryjno-archiwalne i kontrola zarządcza w bibliotece”, „Układ księgozbioru w bibliotece – zasady szeregowania książek”,

- „Bajki terapeutyczne”, „Promocja publikacji promujących powiat toruński”; instruktaż w zakresie z katalogowania zbiorów książkowych w programie MAK+” i in. (4 seminaria szkoleniowe),
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie: „Analizy czytelnictwa w powiecie”, „Oddaję nutę w nieskażonej prostocie...” – warsztaty ludowości z okazji Roku Oskara Kolberga, wyjazd studyjny do pałacu w Turznie pn. „Poznajemy dziedzictwo kulturowe regionu”, „Certyfikat Biblioteka+” – szczegółowe omówienie; prezentacja medialna bibliotek zmodernizowanych i nowo wybudowanych – przykłady z regionu; „Literackie gry miejskie i terenowe” – jako przykłady form pracy z młodzieżą w bibliotekach, „Rok Czytelnika – 650 lat w służbie książki” – propozycje wystaw i zajęć promujących historyczne znaczenie książek, „Przestrzeń biblioteczna i jak ją kształtować” – wspólne pomysły i projekty; stały punkt na każdym spotkaniu dot. spraw bieżących i in. (5 narad szkoleniowych),
  - Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Golubiu-Dobrzyniu: szkolenia dot. strony BIP i BHP (2 spotkania szkoleniowe),
  - Biblioteka Publiczna w Izbicy Kujawskiej: wyjazd studyjny do Jarocina w powiązaniu ze szkoleniem na temat organizacji „Odjazdowego Bibliotekarza”.

Spotkania dla bibliotekarzy powiatu organizowały również: Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmnie (4 spotkania), Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie (1 spotkanie).

W miarę potrzeb instruktorzy biblioteczni odbywali również indywidualne wyjazdy do bibliotek w terenie. W roku 2014 odnotowano: 29 wyjazdów instruktora z Chełmży, 8 instruktora z Radziejowa, 17 – z Brodnicy, 15 – z Golubia-Dobrzynia i 12 – z Wąbrzeźna. Podczas wizyt udzielono m.in. pomocy w przeprowadzeniu skontrum, selekcji zbiorów, pisaniu wniosków o granty, komputeryzacji procesów bibliotecznych oraz porad administracyjno-księgowych.

Instruktorzy z bibliotek powiatowych w Radziejowie oraz Golubiu-Dobrzyniu uczestniczyli w rozmowach z organizatorami bibliotek: odnośnie wakatu na stanowisku dyrektora Biblioteki Publicznej w Piotrkowie Kujawskim (biblioteka w Radziejowie), likwidacji filii w Płonnem i Dulsku Gminnej Biblioteki Publicznej w Radominie oraz przeniesienia filii w Ostrowie Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowogrodzie do budynku szkoły (biblioteka w Golubiu-Dobrzyniu).

Większość bibliotek powiatowych wspólnie z bibliotekami gminnymi podejmowała szerokie działania promocyjne. Bardzo dużą popularnością cieszyły się konkursy recytatorskie, fotograficzne i plastyczne oraz wystawy o zasięgu powiatowym, w których organizację i przebieg angażowane były również biblioteki gminne, np.

- Powiatowy Konkurs Recytatorski i Plastyczny dla klas „0” (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie),
- konkurs wiedzy o jesieni „Idzie jesień przez park”, X Wojewódzki Przegląd Poezji Religijnej „Chmury przemina, niebo zostanie” (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Golubiu-Dobrzyniu),
- V Powiatowy Konkurs Czytelniczy „Czy znam i wiem”, II Powiatowy Konkurs Pięknego Czytania „Lektor 2013”, IV Brodnickie Warsztaty Literackie „Warsztaty detektywistyczne”, Powiatowy Konkurs „Świat wierszy Jana Brzechwy” (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy),
- V Powiatowe Potyczki z Języka Polskiego, „Kram z wierszykami” – powiatowy konkurs na interpretację wierszy Wandy Chotomskiej, Powiatowy Konkurs Ortograficzny „O pióro Starosty Toruńskiego”, VI edycja Powiatowego Konkursu „Niezwyczajni są wśród nas”, Powiatowy Konkurs „Magia starej fotografii” (Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży),
- wystawy objazdowe: „Poszli nasi w bój bez broni...”, „Z Kolbergiem po Kujawach i Pomorzu”; powiatowe konkursy literackie z cyklu „Wąbrzeźno – moje miejsce na ziemi”, „Jeziora ziemi wąbrzeskiej”, „Co by było, gdyby...”, Wyprawy literackie – o złoty kałamarz i złotą maskę; Powiatowy Konkurs Krasomówczy „Opowiadacze lokalnych historii”; Powiatowy Konkurs Fotograficzny pt. „Krajobrazy przyjaznych wód”;

Powiatowy i Regionalny Konkurs Recytatorski pt. „Jan Paweł II i Krzysztof Kamil Baczyński – poetycki dialog” (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie),

- IX edycja Ogólnopolskiego Konkursu „Rypiński Album Poetycki” (Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie).

Ponadto niektóre biblioteki powiatowe koordynowały w bibliotekach gminnych spotkania autorskie (biblioteki w Radziejowie, Chełmży i Golubiu-Dobrzyniu), a także promowały lokalnych twórców, np. Biblioteka w Wąbrzeźnie wydała audiobooka „A widziałeś” Aleksandry Bacińskiej, wąbrzeskiej poetki, autorki tekstów piosenek. Biblioteki powiatowe w Lipnie, Wąbrzeźnie, Rypinie, Radziejowie i Chełmży organizowały Powiatowy Dzień Bibliotekarza, podczas którego bibliotekarze mogli spotkać się i wymienić doświadczeniami. Z tej okazji zorganizowano też wyjazdy, np. do innych bibliotek (biblioteka w Wąbrzeźnie) i rajd rowerowy „Odjazdowy Bibliotekarz” (biblioteka w Rypinie).

Poza tym w kilku bibliotekach powiatowych przygotowywano materiały promocyjne, takie jak: plakaty, zaproszenia, kalendarze, zakładki, dla bibliotek gminnych (Chełmża, Wąbrzeźno, Brodnica).

Działalność instrukcyjno-metodyczną mogą podejmować jedynie te biblioteki powiatowe, które otrzymują odpowiednie kwoty dotacji i przeznaczają je m.in. na koszty zatrudnienia i pracy instruktora (biblioteki w Chełmży, Brodnicy, Wąbrzeźnie, Golubiu-Dobrzyniu). Biblioteki otrzymujące niskie kwoty na zadania powiatowe swoją działalność ograniczają głównie do udzielania porad telefonicznych i e-mailowych oraz zbierania i podsumowywania rocznych sprawozdań statystycznych z terenu powiatu (biblioteki w Lipnie, Chełmnie i Izbicy Kujawskiej). Najtrudniejsza jest sytuacja bibliotek gminnych w powiatach grudziądzkim i aleksandrowskim, które nie mogą liczyć w ogóle na pomoc biblioteki powiatowej, gdyż takiej w ich powiatach nie ma.

W ostatnich latach szczególnie ważne jest wsparcie bibliotek, szczególnie tych z niewielkim zatrudnieniem, w zakresie poradnictwa prawno-finansowego. Zadanie to stara się wypełniać Książnica Kopernikańska w Toruniu.

4. Obsługa specjalnych grup użytkowników bibliotek (niepełnosprawnych, seniorów). Informacja o współpracy podejmowanej z instytucjami wspierającymi osoby niepełnosprawne.

Obsługę osób niepełnosprawnych i seniorów prowadzą na miarę swoich możliwości i potrzeb wszystkie biblioteki w podregionie toruńsko-włocławskim województwa kujawsko-pomorskiego. Część z nich utrzymuje w swoich strukturach specjalistyczne placówki, które obsługują czytelników chorych i niepełnosprawnych. W sumie działało ich 51, w tym:

- 25 punktów bibliotecznych prowadzonych przez Ośrodek Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych (OCCiN) WBP-KK,
- 16 punktów bibliotecznych prowadzonych przez biblioteki gminne,
- 3 oddziały (biblioteki w: Ciechocinku, Chełmży oraz OCCiN WBP-KK),
- 6 filii bibliotecznych zlokalizowanych na terenie szpitali (biblioteki w: Brodnicy, Grudziądzu, Lipnie, Radziejowie – po 1 filii szpitalnej, WBP-KK – 2 filie szpitalne),
- 1 filia książki mówionej (biblioteka we Włocławku).

Połowa bibliotek gminnych (bądź przynajmniej jedna filia w obrębie sieci gminnej) miała przystosowane wejście do budynku dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (47 bibliotek, 52,2%, o 3 więcej niż w roku 2013), tylko 24 biblioteki (26,7%, o 1 więcej niż w roku 2013) posiadały udogodnienia dla osób niepełnosprawnych wewnątrz budynku.

Część bibliotekarzy starała się obejść te bariery i dostosować swoje usługi do potrzeb ludzi niepełnosprawnych i starszych. W tym celu oferowano usługę osobistego dowozu książek do osób unieruchomionych (często zwaną

„książka na telefon”). Usługę tę w 2014 r. oferowało 28 bibliotek (31,1%) w gminach: Służewo, Ciechocinek, Koneck, Nieszawa, Brodnica, Chełmno, Kijewo Królewskie, Lisewo, Unisław, Golub-Dobrzyń, Ciechocin, Gruta, Radzyń Chełmiński, Lipno, Radziejów, Dobrze, Czołowo, Topólka, Rypin, Brzuze, Wapielsk, Chełmża, Zelgno, Łubianka, Łysomice, Włocławek, Chocień oraz WBP-KK. Bibliotekarze wypożyczali także książki osobom starszym i niepełnosprawnym za pośrednictwem bliskich, bez konieczności osobistego odbioru.

Żle przedstawia się sprawa dostępności bibliotek dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Stanowiskami komputerowymi przystosowanymi do obsługi tych osób dysponowało zaledwie 6 bibliotek (6,7%), jeszcze mniej niż w 2013 roku (7 bibliotek). Były to: Ośrodek Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych WBP-KK, Miejska Biblioteka Publiczna w Ciechocinku, Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmnie, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie, Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie.

Strony WWW jedynie 3 bibliotek (3,3%) dawały możliwość wyboru większej czcionki. Były to strony: Gminnej Biblioteki Publicznej w Ciechocinie z s. w Elgiszewie, Gminnej Biblioteki w Małym Rudniku oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubczu Dolnym, przy czym strona tej ostatniej biblioteki znajdowała się na stronie Urzędu Gminy (BIP).

35 bibliotek (39%) mogło zaproponować zbiory odpowiednie dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Zbiory drukowane większą czcionką w bardzo zróżnicowanych ilościach (od 2 do 400 egz.) oferowały 22 biblioteki (bądź ich filie), czyli 24,4% bibliotek. Jednak tylko 5 z nich oferowało więcej niż 50 egz. tych książek – wybór w pozostałych bibliotekach nie jest więc duży. Liczba tytułów książek drukowanych dużą czcionką zwiększyła się w ofercie WBP-KK dzięki pozyskaniu dotacji na ten cel ze środków Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Podobna liczba bibliotek (bądź ich filii) – 22, czyli 24,4%, zgromadziła zbiory audiowizualne (głównie audiobooki) i elektroniczne – najwięcej Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu – 20 tys. jedn. inw. oraz WBP-KK – 6308 jedn. inw. Zdecydowanie zwiększyła się liczba tytułów zbiorów licencjonowanych – platformę Ibuk z dostępem do 1041 tytułów książek oferowały biblioteki w miastach: Chełmno, Golub-Dobrzyń, Chełmża, Wąbrzeźno, Włocławek oraz WBP-KK. Dostęp do zbiorów licencjonowanych oferowała także biblioteka w Rypinie (741 tytułów).

Nieco zwiększyła się liczba bibliotekarzy wyszkolonych w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych: z 16 osób z 7 bibliotek (7,8%) w roku 2013 do 22 osób z 10 bibliotek (11,1%) w roku 2014. Takie szkolenie znalazło się w ofercie szkoleniowej WBP-KK.

W roku 2014 bibliotekarze z 28 placówek podejmowali inicjatywę współpracy z organizacjami/instytucjami wspierającymi osoby niepełnosprawne, i była to wielostronna współpraca, np.:

WBP – Książnica Kopernikańska w Toruniu: Polski Związek Niewidomych Koło w Toruniu (prelekcje, spotkania autorskie, wystawy), „Jestem” Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i Osobom Potrzebującym Wsparcia w Toruniu (wystawy), Środowiskowy Dom Pomocy „Pracownia Rozwijania Twórczości Osób Niepełnosprawnych w Toruniu” (wystawy), Fundacja im. Brata Alberta (punkt biblioteczny) Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu: Polski Związek Niewidomych (organizacja kiermaszu).

Miejska Biblioteka Publiczna w Aleksandrowie Kujawskim: Polski Związek Niewidomych, Warsztaty Terapii Zajęciowej (spotkania autorskie, z książką).

Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmnie: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Pomocy Społecznej, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Chełmnie, Warsztaty Terapii Zajęciowej (punkt biblioteczny, lekcje biblioteczne, konkursy dla dzieci, wystawy).

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży: Środowiskowy Dom Samopomocy w Chełmży (spotkanie czytelnicze).

Miejska Biblioteka Publiczna w Lipnie: Polski Związek Emerytów i Rencistów w Lipnie, Warsztaty Terapii Zajęciowej (organizacja i współorganizacja spotkań, konkursów).

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie: PFRON, Polski Związek Niewidomych, Dom Pomocy Społecznej, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dębowej Łące, Warsztaty Terapii Zajęciowej (konkursy literackie i teatralno-recytatorskie, zajęcia biblioterapeutyczne).

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie: Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Subicere” w Radziejowie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Radziejowie, Dom Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kuj., Warsztaty Terapii Zajęciowej (przedstawienia, wystawy, konkursy).

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy: Warsztaty Terapii Zajęciowej, Dom Pomocy Społecznej (punkt biblioteczny).

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie: Polski Związek Niewidomych, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Larix (wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej).

Miejska Biblioteka Publiczna we Włocławku: Dom Opieki Społecznej „Na Skarpie”, Polski Związek Niewidomych, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Dorosłym z Niepełnosprawnością intelektualną OLIGO (organizacja obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych, Dnia Białej Laski, Światowego Dnia Wzroku).

Gminna Biblioteka Publiczna w Dębowej Łące: Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dębowej Łące (cykliczne zajęcia dla uczniów).

W sumie w 2014 r. 21 bibliotek (5 więcej niż w 2013 r.), w tym 12 zlokalizowanych w miastach, przeprowadziło imprezy biblioteczne o charakterze integracyjnym (w sumie 364 imprezy). W podregionie działały też 4 Dyskusyjne Kluby Książek dla osób niepełnosprawnych (Miejska Biblioteka Publiczna we Włocławku – 2 kluby, Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu, WBP-KK).

Liczba osób korzystających z usług bibliotek publicznych podregionu toruńsko-włocławskiego spadła o ok. 3,8%. Wśród osób powyżej 60. roku życia charakterystyczny jest systematyczny wzrost zainteresowania ofertą bibliotek.

Czytelnicy	2013	2014
ogółem	146 005	140 407
powyżej 60 roku życia	13 848	14 483
% osób powyżej 60 roku życia	9,49%	10,32%

W WBP-KK czytelników powyżej 60. roku życia było 3774, co stanowiło 14,9% ogółu czytelników (więcej o 1,7% w porównaniu do roku 2013).

Duża liczba osób trzeciego wieku, korzystających z oferty bibliotek, powoduje rosnące zainteresowanie książką z dużą czcionką oraz audiobookami. Podobnie jak w roku 2013 biblioteki podregionu toruńsko-włocławskiego nie były w stanie sprostać tym potrzebom.

Biblioteki poszerzają swoją ofertę kulturalną i edukacyjną skierowaną do seniorów – prowadzą ją także placówki w mniejszych gminach. Obejmuje ona takie formy, jak: prelekcje, spotkania z ciekawymi ludźmi, wykłady, zajęcia rękodzielnicze, kursy komputerowe, wystawy. W roku 2014 tego typu imprezy przygotowywało 28 bibliotek. Najczęściej organizowały je: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Golubiu-Dobrzyniu (89) oraz Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży (88); ogółem biblioteki przeprowadziły 325 tego rodzaju imprez. Z uniwersytetami trzeciego wieku współpracują 3 placówki: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży oraz Książnica Kopernikańska w Toruniu. Również mniejsze biblioteki nawiązują współpracę z lokalnymi klubami seniora.

5. E-usługi bibliotek – rodzaj usług i wykorzystanie.

Wśród 90 bibliotek publicznych w podregionie toruńsko-włocławskim:

- 44 (48,9%) ma swoją stronę WWW (niewielka część z nich to rozbudowane informacje na stronach organizatorów bibliotek),
- 28 (31,1%) udostępnia katalog on-line na swojej stronie bądź gminy.

W 2014 roku 8 bibliotek założyło strony WWW. Część bibliotek miała profile na portalach społecznościowych (56 bibliotek) bądź tworzyła blogi/kanal RSS (13 bibliotek). 7 z nich to placówki, które nie mają własnych stron WWW. Aż 39 bibliotek podregionu (43,3%) nie ma w Internecie w ogóle (poza szczytkowymi informacjami na stronach gmin).

Nie wszystkie biblioteki zliczały liczbę wejść na swoją stronę WWW. W bibliotekach, które zliczały te wartości, liczba wejść na stronę WWW biblioteki w roku 2014 była różna i wynosiła od 240 do 328 039 wejść.

Część bibliotek proponowała interaktywne usługi, takie jak komunikatory i czaty dostępne w sieci (19 bibliotek, o 6 mniej niż w roku 2013), 7 bibliotek (o 2 mniej niż w roku 2013) prowadziło forum dyskusyjne bądź księgę gości. Podobnie jak w 2013 roku 8 bibliotek udostępniało na swoich stronach formularz zapytań do bibliotekarza, 9 bibliotek oferowało swoim odbiorcom kursy e-learningowe.

Większość bibliotek w podregionie kujawsko-pomorskim używa systemy biblioteczne (71 bibliotek, 78,9%). Aż 62 biblioteki mają system biblioteczny MAK i MAK+. Na dzień 31 grudnia 2014 r. jedynie 9 bibliotek wprowadziło cały księgozbiór do systemu. Znikoma liczba bibliotek wypożyczała książki elektronicznie.

Najważniejszą usługą, jaką mogą zaoferować biblioteki wykorzystujące systemy biblioteczne, jest katalog biblioteczny on-line. Kilka z bibliotek posiadających taki katalog umożliwiało:

- zdalne składanie zamówień i rezerwacji (7 bibliotek),
- zdalne przedłużanie terminów zwrotów dokumentów (5 bibliotek).

W tym zakresie niewiele się zmieniło w porównaniu do roku 2013, katalog biblioteczny nadal służy głównie do przeszukiwania zbiorów biblioteki, rzadziej czytelnik może korzystać z jego innych funkcjonalności, jak zamawianie, rezerwacja czy elektroniczne prolongaty dokumentów. Dodatkowo 9 bibliotek elektronicznie powiadamiało swoich czytelników o terminach zwrotu dokumentów.

Spośród 90 bibliotek 71 tworzyło (lub współtworzyło) bazy danych (71 baz katalogowych i 17 innych, głównie bibliografii regionalnych, w sumie 88 baz). 6 bibliotek oferowało zdalny dostęp do bazy licencjonowanej (Ibuk). Największą liczbę sesji oraz pobranych dokumentów z baz własnych lub licencjonowanych podały: WBP-KK (odpowiednio: 2408 sesji i 32 229 pobrań), Miejska Biblioteka we Włocławku (1545 sesji i 13 502 pobrań) oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmnie (1089 sesji i 20 663 pobrań).

W roku 2014, podobnie jak rok wcześniej, 4 biblioteki tworzyły lub współtworzyły biblioteki cyfrowe, są to:

- Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa – KPBC (WBP-KK, Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu),
- Brodnicka Biblioteka Cyfrowa w ramach KPBC (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy),
- Rypińska Biblioteka Cyfrowa w ramach KPBC (Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie).

Ogółem w roku 2014 do ww. bibliotek cyfrowych włączono 3744 obiektów.

Liczba wyświetleń publikacji z własnych obiektów z bibliotek cyfrowych w roku 2014 przedstawia się następująco:

- WBP-KK – 225 352,
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy – 4884,
- Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie – 13 499.

6. Pozabudżetowe źródła pozyskiwania środków na działalność bieżącą i inwestycje – udział w programach, grantach, sponsoring itp.

W 2014 r. biblioteki publiczne podregionu toruńsko-włocławskiego jak w latach poprzednich pozyskiwały środki z różnych źródeł.

Wszystkie biblioteki skorzystały z priorytetu 1 Programu Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” 2014. Wysokość otrzymanej dotacji dla podregionu toruńsko-włocławskiego wyniosła 486 979 zł (w tym WBP-KK: 56 314 zł). Część bibliotek pozyskała także dotację z priorytetu 2 na zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych zgodnie z potrzebami bibliotek szkolnych w roku 2014. Były to biblioteki w: Dębowej Łące, Włocławku, Grucie, Zbójnie, Lubieniu Kujawskim, Wielgiem, Kruszynie, Raciążku. W sumie z tego priorytetu pozyskano 47 642 zł na zbiory.

Tylko 2 biblioteki pozyskały dotacje z programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego KULTURA+. Z priorytetu „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” dotację w wysokości 1 693 359 zł otrzymała Biblioteka Publiczna Gminy Lipno z s. w Radomicach. Z priorytetu „Digitalizacja”, zarządzanego przez Narodowy Instytut Audiowizualny, Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu otrzymała dotację w wysokości 75 713,39 zł.

44 biblioteki skorzystały z oferty Fundacji Orange – w sumie pozyskały kwotę 83 292 zł.

Inne programy, z których korzystały biblioteki podregionu toruńsko-włocławskiego, to:

- „Aktywna Biblioteka” (Program Rozwoju Bibliotek): Miejska Biblioteka Publiczna w Aleksandrowie Kujawskim, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie (po 4500 zł),
- „O finansach w bibliotece” (Program Rozwoju Bibliotek): Miejska Biblioteka Publiczna w Lipnie, Gminna Biblioteka Publiczna w Grucie (odpowiednio 550 zł i 750 zł),
- „Wizyta za jeden uśmiech” (Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich): Miejska Biblioteka Publiczna w Lipnie, Gminna Biblioteka Publiczna w Lubiczu Dolnym (po 5000 zł),
- „Równać szanse 2013” (Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży: Biblioteka Samorządowa w Żelgnie (5300 zł).

Inne projekty, na które biblioteki otrzymały głównie dotacje samorządowe (m.in. ze środków unijnych), to:

- adaptacja i wyposażenie Biblioteki Publicznej w Brześciu Kujawskim dla potrzeb świadczenia usług internetowych (PO „Ryby”): Biblioteka Publiczna w Brześciu Kujawskim (67 471,45 zł),
- wydanie monografii „Parafia św. Antoniego w Trąbinie” (Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego): Gminna Biblioteka Publiczna w Brzuzem z s. w Ostrowitem (23 988 zł),
- zakup wyposażenia dla biblioteki (Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, fundusze unijne): Gminna Biblioteka Publiczna w Lubieniu Kujawskim (15 000 zł),
- zakup wyposażenia dla grupy teatralnej oraz organizacja warsztatów i imprez kulturalnych (Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego): Gminna Biblioteka Publiczna w Łysomicach (odpowiednio 10 725,09 zł i 6230,77 zł),
- „Wędka burmistrza” (Urząd Miasta Rypin): Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rypinie (10 000 zł),
- I Łubiański Tydzień Kaszy (Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich): Gminna Biblioteka Publiczna w Łubiance (8000 zł),
- Powiatowy konkurs literacki dla osób niepełnosprawnych „Wyprawy literackie” (PFRON): Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wąbrzeźnie (1800 zł),
- realizacja zadania inwestycyjnego – remont Filii 1 (Urząd Miasta Włocławek): Miejska Biblioteka Publiczna we Włocławku (3000 zł),

- „Z książką mądrze i zdrowo” – cykl zajęć promujących zdrowy styl życia wolny od uzależnień (Urząd Miasta Włocławek): Miejska Biblioteka Publiczna we Włocławku (1000 zł).

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu ze środków zewnętrznych pozyskała sumę na łączną kwotę 236 574,91 zł. Beneficjentami tych środków byli m.in. pracownicy bibliotek publicznych podległych merytorycznie. Pozyskano dotacje na następujące zadania:

- Zakup nowości wydawniczych w 2014 r. (Program Biblioteki Narodowej): 56 314 zł,
- „Dyskusyjne Kluby Książki” (Instytut Książki i Województwo Kujawsko-Pomorskie): odpowiednio 63 600 zł i 9220 zł,
- „Biblioteka publiczna: kultura >dialog > współpraca” – szkolenie dla bibliotekarzy (Instytut Książki i Województwo Kujawsko-Pomorskie): odpowiednio 38 676,91 zł i 7265 zł,
- „Duże litery – zakup książek drukowanych dużą czcionką”: 21 499 zł,
- „Zakup wyposażenia – Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu” (Województwo Kujawsko-Pomorskie): 40 000 zł.

7. Inwestycje oraz pozyskiwanie nowych lokali, obiektów w ostatnim roku.

W 2014 r., podobnie jak rok wcześniej, tylko 10 bibliotek (na 219 w podregionie) pozyskało nowe lokale – fundusze na ich remont pochodziły głównie od organizatorów i/lub ze środków własnych. Lokale zmieniły następujące biblioteki:

- Filia w Grzybnie Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobrowie,
- Filia w Ostrowitem Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Papowie Biskupim,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Chrostkowie,
- Filia w Sośnie Gminnej Biblioteki Publicznej w Rogowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Obrowie z s. w Dobrzejewicach oraz jej Filia w Osieku,
- Gminny Ośrodek Kultury w Czołowie (Gminna Biblioteka Publiczna w Radziejowie z s. w Płowcach),
- Filia nr 1 Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wąbrzeźnie,
- Filia nr 11 Miejskiej Biblioteki Publicznej we Włocławku.

Tylko 2 nowe lokale biblioteczne mają udogodnienia dla osób poruszających się na wózkach (zarówno jeśli chodzi o wejście do budynku, jak i jego wnętrze): Filii nr 11 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wąbrzeźnie oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Chrostkowie. Jeden lokal (biblioteki w Papowie Biskupim) ma mniejszą powierzchnię niż poprzedni. Funkcjonalnością i nowoczesną stylistyką, atrakcyjną szczególnie dla młodych osób, wyróżnia się lokal nowej filii we Włocławku. Fundusze na remont tego lokalu pozyskano ze środków unijnych.

Biblioteki w miarę możliwości remontują i odnawiają użytkowane lokale. Większe remonty i modernizacje odbyły się w następujących bibliotekach:

- Miejsko-Powiatowa Biblioteka w Rypinie: zmiana funkcjonalności pomieszczeń: połączenie czytelnicy książek i czasopism z czytelnią internetową, wyodrębnienie sali wystaw i promocji,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Górznie: wymiana okien,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Radominie: remont nowego budynku,
- Filia w Podwiesku Gminnej Biblioteki Publicznej w Starogrodzie: remont podłogi,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Kujawskim: wykorzystanie części korytarza na utworzenie kącia prasy,
- Gminny Ośrodek Kultury w Czołowie: termomodernizacja budynku,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lubiczu Dolnym: powiększenie kącia dla najmłodszych.

Mniejsze remonty odbyły się w 12 innych bibliotekach. Kilka bibliotek zakupiło nowe regały, wymieniło lamy itp. Niewiele zmieniło się w kwestii aranżacji bibliotek pod kątem potrzeb dzieci i młodzieży. Ze względu na problem braku wolnej przestrzeni i ograniczone finanse biblioteki przeznaczają dla dzieci niewielkie kąci.

Dotację na wymianę mebli do oddziałów dla dzieci w wysokości 40 000 zł ze środków Województwa Kujawsko-Pomorskiego otrzymała w roku 2014 Książnica Kopernikańska w Toruniu. Za tę kwotę zakupiono meble do Filii nr 1, 2, 3, 5, 6, 11 i 12. Wśród zakupionego wyposażenia są m.in. regały na książki, regały ekspozycyjne na czasopisma, stoliki, krzesła, lamy biblioteczne, kontenerki na kartoteki czytelnicze, meble piankowe. Także Gmina Miasta Toruń przeznaczyła dotację (100 000 zł) na zakup wyposażenia do 10 filii bibliotecznych (filie nr 1, 2, 3, 5, 6, 7, 11, 12, 14 i 16). Z kwoty tej zakupiono m.in. regały biblioteczne, stoły i krzesła, lamy do stanowisk obsługi czytelników, kontenerki na kartoteki czytelników oraz meble do urządzenia przestrzeni dla dzieci.

W roku 2014 WBP-KK realizowała wieloletnie zadanie inwestycyjne pn. „Modernizacja magazynu” Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. W okresie sprawozdawczym w ramach zadania zrealizowano m.in. następujące prace: układanie płytek, montaż ścianek działowych, malowanie ścian i sufitów, montaż wind, prace w zakresie pokryć dachowych, prace instalacyjne CO i wody, montaż instalacji teletechnicznej, monitoringu pożarowego, sieci strukturalnej, systemu alarmowego, monitoringu wizyjnego, prace instalacyjne systemu gaszenia gazem pomieszczeń magazynu zbiorów specjalnych, montaż instalacji wentylacji i klimatyzacji.